

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

16 juin 2011

PROPOSITION DE LOI
prolongeant le bonus de pension accordé
aux salariés et aux indépendants

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES AFFAIRES SOCIALES
PAR
MME **Julie FERNANDEZ FERNANDEZ**

SOMMAIRE

Page

I. Exposé introductif de Mme Sonja Becq, auteur principale de la proposition de loi.....	3
II. Discussion générale.....	4
III. Discussion des articles et votes.....	7

Documents précédents:

Doc 53 **1411/ (2010/2011)**:

- 001: Proposition de loi de Mme Becq et consorts.
002: Amendements.

Voir aussi:

- 004: Texte corrigé par la commission.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

16 juni 2011

WETSVOORSTEL
tot verlenging van de pensioenbonus
voor werknemers en zelfstandigen

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE SOCIALE ZAKEN
UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW **Julie FERNANDEZ FERNANDEZ**

INHOUD

Blz.

I. Inleidende uiteenzetting door mevrouw Sonja Becq, hoofdindienster van het wetsvoorstel.....	3
II. Algemene bespreking.....	4
III. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen.....	7

Voorgaande documenten:

Doc 53 **1411/ (2010/2011)**:

- 001: Wetsvoorstel van mevrouw Becq c.s.
002: Amendementen.

Zie ook:

- 004: Tekst verbeterd door de commissie.

**Composition de la commission à la date de dépôt du rapport/
Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag**
Président/Voorzitter: Yvan Mayeur

A. — Titulaires / Vaste leden:

N-VA	Zuhal Demir, Karolien Grosemans, Nadia Sminate, Miranda Van Eetvelde
PS	Colette Burgeon, Julie Fernandez Fernandez, Yvan Mayeur, Christiane Vienne
MR	David Clarinval, Valérie De Bue
CD&V	Nahima Lanjri, Stefaan Vercamer
sp.a	Meryame Kitir
Ecolo-Groen!	Georges Gilkinet
Open Vld	Maggie De Block
VB	Guy D'haeseleer
cdH	Catherine Fonck

B. — Suppléants / Plaatsvervangers:

Manu Beuselincx, Els Demol, Ingeborg De Meulemeester, Minneke De Ridder, Reinilde Van Moer
Valérie Déom, Anthony Dufrane, Marie-Claire Lambert, Özlem Özen, Franco Seminara
Denis Ducarme, Philippe Goffin, Damien Thiéry
Gerald Kindermans, N, Sonja Becq
Myriam Vanlerberghe, Ann Vanheste
Wouter De Vriendt, Zoé Genot
Mathias De Clercq, Gwendolyn Rutten
Rita De Bont, Barbara Pas
Annick Van Den Ende, N

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen!	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales — Groen
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
VB	:	Vlaams Belang
cdH	:	centre démocrate Humaniste
LDD	:	Lijst Dedecker
INDEP-ONAFH	:	Indépendant - Onafhankelijk

<i>Abbréviations dans la numérotation des publications:</i>			<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties:</i>		
DOC 53 0000/000:	Document parlementaire de la 53 ^{ème} législature, suivi du n° de base et du n° consécutif		DOC 53 0000/000:	Parlementair document van de 53 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	
QRVA:	Questions et Réponses écrites		QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)		CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)	
CRABV:	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)		CRABV:	Beknopt Verslag (blauwe kaft)	
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)		CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)	
PLEN:	Séance plénière		PLEN:	Plenum	
COM:	Réunion de commission		COM:	Commissievergadering	
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)		MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be
e-mail : publications@lachambre.be

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail : publicaties@dekamer.be

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné cette proposition de loi au cours de sa réunion du 14 juin 2011.

**I. — EXPOSÉ INTRODUCTIF
DE MME SONJA BECQ, AUTEUR PRINCIPALE
DE LA PROPOSITION DE LOI**

Mme Sonja Becq (CD&V), auteur principale de la proposition de loi, explique que le bonus de pension est une mesure provisoire. Les travailleurs salariés de plus de 62 ans ou qui comptent 44 ans de carrière bénéficient d'un complément de pension de 2,1648 euros par jour d'occupation au cours de la période dite "de référence". Cette période commence le 1er janvier de l'année au cours de laquelle le travailleur salarié atteint l'âge de 62 ans ou entame une 44e année civile de carrière.

Le bonus de pension doit inciter les travailleurs à travailler plus longtemps. Les chiffres indiquent qu'en 2010, environ 20 % des pensionnés ont bénéficié d'un bonus. Toutefois, les travailleurs âgés se posent de nombreuses questions en raison du caractère provisoire de cette mesure. Un travailleur qui approche de l'âge de la pension légale a-t-il intérêt à continuer à travailler en sachant que le bonus de pension risque de disparaître l'année suivante? Le Service de médiation pour les pensions a déjà pointé ce problème dans son rapport annuel 2010.

Compte tenu du contexte politique et dès lors que le gouvernement est démissionnaire, l'intervenante estime qu'il est opportun de prendre une mesure provisoire. De plus, l'article 6 de l'arrêté royal du 25 février 2007 portant exécution du titre II, chapitre Ier, de la loi du 23 décembre 2005 relative au pacte de solidarité entre les générations prévoit que cette législation sera évaluée par le gouvernement au cours du second semestre de 2012. Mme Becq estime qu'il est souhaitable d'offrir des garanties aux futurs pensionnés sur l'existence du bonus jusqu'à cette évaluation. Dès lors que de nombreuses personnes demandent leur pension un an à l'avance, la proposition de loi proroge cette mesure jusqu'en 2013.

Parallèlement à la prolongation de la mesure, la proposition de loi vise aussi à améliorer la fourniture d'informations sur le bonus de pension parmi les futurs pensionnés. Quelque 20 % des travailleurs pensionnés et futurs pensionnés sont informés de l'existence de ce bonus. Il est important de donner des informations sur le bonus, lorsque des informations écrites ou une simulation de la pension sont demandées. Il peut alors cependant être difficile de fournir une estimation exacte, ne fût-ce que parce que la mesure est temporaire, mais il faut certainement donner les informations générales. Il

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsvoorstel besproken tijdens haar vergadering van 14 juni 2011.

**I. — INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR
MEVROUW SONJA BECQ, HOOFDINDIENSTER
VAN HET WETSVOORSTEL**

Mevrouw Sonja Becq (CD&V), hoofdindienster van het wetsvoorstel, verklaart dat de pensioenbonus een tijdelijke maatregel is. Werknemers ouder dan 62 jaar of met een loopbaan van 44 jaar krijgen een pensioencomplement, 2,1648 euro per gewerkte dag in de zogenaamde referteperiode. Deze periode begint de eerste januari van het jaar waarin een werknemer 62 jaar wordt of van het 44^e kalenderjaar van de loopbaan.

De pensioenbonus moet werknemers stimuleren om langer aan het werk te blijven. Uit cijfers blijkt dat in 2010 ongeveer 20 % van de gepensioneerden een bonus ontvangen. Er zijn onder de oudere werknemers echter heel wat vragen gezien het tijdelijke karakter van de maatregel. Doet iemand die zijn wettelijke pensioenleeftijd nadert er goed aan om nog aan de slag te blijven, indien de pensioenbonus het volgende jaar kan verdwenen zijn? De Ombudsdienst Pensioenen heeft dit probleem in zijn jaarverslag 2010 al aangestipt.

Gezien de politieke context, met een ontslagnemende regering, lijkt een voorlopige maatregel de spreekster aangewezen. Bovendien voorziet het artikel 6 van het koninklijk besluit van 25 februari 2007 tot uitvoering van titel II, hoofdstuk I van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact in een evaluatie van deze wetgeving door de regering in de tweede helft van 2012. Mevrouw Becq acht het aangewezen om toekomstige gepensioneerden tot aan deze evaluatie zekerheid te bieden over het bestaan van de bonus. Aangezien veel mensen hun pensioen een jaar op voorhand aanvragen, verlengt het wetsvoorstel de maatregel tot 2013.

Naast de verlenging van de maatregel, wil het wetsvoorstel ook de informatieverstrekking over de pensioenbonus onder de toekomstige gepensioneerden verbeteren. Ongeveer 20 % van de nieuwe en de toekomstige gepensioneerden blijkt op de hoogte te zijn van de bonus. Het is belangrijk informatie over de bonus te geven, wanneer er schriftelijke informatie of een simulatie van het pensioen gevraagd wordt. Een exacte raming mag dan wel moeilijk zijn, ook al omdat de maatregel tijdelijk is, maar de algemene informatie moet zeker gegeven worden. Er moet verwezen worden

faut faire référence au bonus de pension dans les informations électroniques destinées aux futurs pensionnés, par le biais de *MyPension*.

Mme Becq veut attendre l'évaluation de 2012, mais déplore en même temps que l'on ne puisse actuellement pas aller plus loin, en prolongeant indéfiniment le bonus de pension. Il subsiste encore d'autres problèmes: c'est ainsi que le bonus est un droit pour les travailleurs qui cessent de travailler après 62 ans, alors que l'âge moyen de la pension est environ de 59 ans en Belgique. Le bonus de pension ne tient en outre pas compte de l'âge de la pension souhaité. Les travailleurs ne choisissent en effet pas toujours d'initiative de cesser de travailler.

II.— DISCUSSION GÉNÉRALE

M. Wouter De Vriendt (*Ecolo-Groen!*) déclare qu'une prolongation du bonus de pension est nécessaire. Le débat sur les pensions est toutefois beaucoup plus large que cela. Il est encore donné trop peu de publicité au bonus de pension même. L'Office national des pensions pourrait fournir un effort plus important à cet égard. M. De Vriendt souligne qu'actuellement, il n'existe pas de chiffres sur les coûts et les bénéfices du bonus de pension. Quel type de pensionnés fait usage du bonus?

Ecolo-Groen! voudrait améliorer la proposition de loi en en étendant l'application. L'âge à partir duquel on peut actuellement bénéficier du bonus, qui est de 62 ans, fait abstraction de l'âge effectif de la pension, qui est en moyenne de 59 ans. Le bonus peut être étendu aux travailleurs qui ont plus de 60 ans. Le bonus peut aussi être étendu d'une autre manière, à savoir en utilisant toujours des montants forfaitaires, mais en les augmentant progressivement en fonction de l'âge des travailleurs.

Mme Karolien Grosemans (*N-VA*) souligne que l'on a pu constater que trop peu de personnes connaissent le bonus de pension. Il importe surtout d'informer correctement les futurs retraités relevant des catégories d'âge concernées. La proposition de loi prévoit la communication d'informations aux personnes de 55 ans. Mais il convient certainement d'informer également en détail celles de 60 ans. Une estimation de la pension est transmise aux personnes ayant fêté leur soixantième anniversaire. Cette estimation pourrait mentionner l'existence du bonus, ainsi que les conditions et le montant journalier (ou trimestriel s'il s'agit d'un indépendant). On toucherait de cette manière un groupe de salariés et d'indépendants directement concernés, sans surcoût pour les pouvoirs publics.

naar de pensioenbonus in de elektronische informatie voor toekomstige gepensioneerden, via *MyPension*.

Mevrouw Becq wil de evaluatie van 2012 afwachten maar betreurt tegelijk dat men momenteel niet verder kan gaan, door de pensioenbonus onbeperkt te verlengen. Er resten nog andere problemen: zo is de bonus een recht voor werknemers die na hun 62ste stoppen met werken, terwijl de gemiddelde pensioenleeftijd in België ongeveer 59 jaar is. De pensioenbonus houdt bovendien geen rekening met de gewenste pensioenleeftijd. Mensen kiezen immers niet altijd uit eigen beweging om te stoppen met werken.

II. — ALGEMENE BESPREKING

De heer Wouter De Vriendt (*Ecolo-Groen!*) stelt dat een verlenging van de pensioenbonus nodig is. Het pensioendebat is echter veel breder dan dat. Er wordt aan de pensioenbonus zelf nog te weinig ruchtbaarheid gegeven. De Rijksdienst voor Pensioenen zou daar een grotere inspanning kunnen leveren. De heer De Vriendt benadrukt dat er momenteel geen cijfers bestaan over de kosten en de baten van de pensioenbonus. Welk type gepensioneerden maakt gebruik van de bonus?

Ecolo-Groen! wil het wetsvoorstel verbeteren door de toepassing van de pensioenbonus uit te breiden. De huidige instapleeftijd van 62 jaar gaat voorbij aan de feitelijke pensioenleeftijd, die gemiddeld op 59 jaar ligt. De bonus kan uitgebreid worden naar werknemers die ouder dan 60 jaar zijn. De bonus kan ook op andere manier uitgebreid worden, namelijk door nog steeds met forfaitaire bedragen te werken, maar deze progressief te laten toenemen met de leeftijd van de werknemers.

Mevrouw Karolien Grosemans (*N-VA*) wijst op het pijnpunt, dat te weinig mensen op de hoogte blijken te zijn van de pensioenbonus. Vooral de relevante leeftijdscategorieën onder de toekomstige gepensioneerden moeten goed geïnformeerd worden. In het wetsvoorstel krijgt men informatie op zijn 55^e. Dat moet zeker ook gebeuren voor de 60-jarigen en dat op een gedetailleerde manier. Op zijn 60^e ontvangt men een pensioenraming. Deze raming kan het bestaan van de bonus, de voorwaarden en het dagbedrag (kwartaalbedrag voor de zelfstandigen) vermelden. Dan zou een relevante groep werknemers en zelfstandigen bereikt worden, zonder meerkost voor de overheid.

Mme Catherine Fonck (cdH) fait observer que la proposition de loi vise à éviter les départs à la retraite anticipés motivés par des doutes éventuels quant à la prolongation du bonus de pension. L'intervenante est convaincue, elle aussi, de la nécessité de mieux informer les futurs retraités.

La future évaluation du bonus de pension devra offrir une réponse à des questions plus fondamentales. Est-il opportun d'accorder le bonus aux retraités qui conservent le plus longtemps leur activité professionnelle — et qui ont déjà, de ce fait, droit à une pension plus importante? Le ministre des Pensions pourrait déjà donner une impulsion au lancement de l'évaluation de la mesure.

Il conviendra à terme d'envisager une harmonisation des différents régimes de pensions, et ce, également en ce qui concerne le bonus de pension. Mme Fonck est opposée à l'idée de réformer le bonus dès à présent, sans attendre l'évaluation. L'intervenante estime qu'il convient d'accorder plus d'attention à la durée de la carrière qu'à l'âge des retraités potentiels. C'est également pour ce motif que Mme Fonck ne souscrit pas à l'extension du bonus telle que proposée par le groupe Ecolo-Groen!.

Mme Maggie De Block (Open Vld) indique que l'objectif premier de la proposition de loi est de prolonger temporairement le bonus de pension afin d'offrir une sécurité juridique aux futurs retraités. L'intervenante estime que les autres aspects abordés dans ce débat ne pourront être examinés qu'après l'évaluation annoncée de la mesure. L'incertitude quant au coût et aux bénéfices liés à ce bonus est une raison suffisante pour ne pas souscrire pour le moment à une prolongation illimitée du bonus de pension.

Mme De Block relève que dans le débat élargi sur les pensions, de nombreux autres éléments interviennent, dont le stimulant financier pour continuer à travailler. Elle renvoie à cet égard à la proposition de loi instaurant une prime incitant à travailler plus longtemps (DOC 53 1334/001).

L'utilité du bonus de pension ne peut être déduite des chiffres dont nous disposons sur les fonctionnaires. La pension de ces derniers est, en moyenne, quatre fois plus élevée que celle des indépendants et deux fois plus élevée que celle des travailleurs salariés. Proportionnellement, un bonus incitera nettement moins de fonctionnaires à poursuivre une activité professionnelle.

Mme De Block soutient l'idée de renforcer le lien avec les années prestées. Le lien entre le montant de la pension et la carrière prestée s'est quelque peu dilué ces dernières années.

Mevrouw Catherine Fonck (cdH) benadrukt dat het wetsvoorstel een vroegtijdige pensionering, door eventuele twijfels over de verlenging van de pensioenbonus, wil vermijden. De spreekster is ook gewonnen voor een betere informatie voor toekomstige gepensioneerden.

De toekomstige evaluatie van de pensioenbonus zal een antwoord moeten bieden op meer fundamentele vragen. Is het aangewezen dat de bonus wordt opgenomen door gepensioneerden die het langst aan de slag blijven en dus al recht hebben op hogere pensioenen? De minister van Pensioenen kan al een aanzet geven om de evaluatie van de maatregel op te starten.

Op termijn zal gekeken moeten worden naar een harmonisatie van de verschillende pensioenstelsels, ook wat de pensioenbonus betreft. Mevrouw Fonck gaat niet akkoord om de bonus nu al te hervormen, nog voor de evaluatie. Er moet voor de spreekster meer aandacht gaan naar de duur van de loopbaan, eerder dan naar de leeftijd van de potentiële gepensioneerden. Ook om die reden gaat mevrouw Fonck niet akkoord met de uitbreiding van de bonus, zoals voorgesteld door de Ecolo-Groen!-fractie.

Mevrouw Maggie De Block (Open Vld) zegt dat de eerste doelstelling van het wetsvoorstel de tijdelijke verlenging van de pensioenbonus is, teneinde toekomstige gepensioneerden rechtszekerheid te bieden. Voor de andere elementen die in het debat aan bod gekomen zijn, is het volgens mevrouw De Block wachten op de aangekondigde evaluatie van de maatregel. De onzekerheid over de kosten en baten van de pensioenbonus is een voldoende reden om momenteel geen onbeperkte verlenging van de bonus goed te keuren.

Mevrouw De Block wijst er op dat in het bredere pensioendeбат vele andere elementen een rol spelen, waaronder de financiële stimulans om aan de slag te blijven. Ze verwijst in dat verband naar het wetsvoorstel over de doorwerkpremie (DOC 53 1334/001).

Het nut van de pensioenbonus mag niet afgeleid worden uit cijfers die voorhanden zijn over de ambtenaren. Het pensioen van ambtenaren is gemiddeld vier maal hoger dan dat van zelfstandigen en tweemaal hoger dan dat van werknemers. Een bonus zal daar in verhouding veel minder stimuleren om langer aan de slag te blijven.

Mevrouw De Block steunt de idee om de link met de gewerkte jaren te versterken. De band tussen het pensioenbedrag en de gewerkte loopbaan is de laatste jaren wat verwaterd.

M. David Clarinval (MR) se réjouit que les indépendants, que l'on oublie souvent dans ce genre de réglementation, puissent également bénéficier de la prolongation temporaire du bonus de pension. L'intervenant estime, en outre, qu'il est préférable d'attendre les résultats de l'évaluation en 2012 avant de procéder à une réforme plus approfondie du bonus de pension. À terme, il faut peut-être davantage se focaliser sur la carrière, plutôt que sur l'âge des futurs retraités. Le groupe MR insiste également sur la nécessité d'étendre le travail autorisé des retraités.

M. Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!) se réjouit que la commission débattenne des pensions. Il rappelle le coût que représentera, dans les années à venir, le vieillissement de la population. Ecolo-Groen! soutient la proposition de loi, qui aborde un problème spécifique, mais regrette qu'aucune réforme approfondie des pensions n'ait lieu. Sur la base des recommandations du Service de médiation Pensions et en l'absence des résultats de l'évaluation de la mesure, il apparaît effectivement utile de prolonger le bonus et de mieux faire connaître cette mesure parmi les futurs retraités.

À l'avenir, il faudra procéder à des réformes encore plus profondes. L'intervenant n'est pas favorable à un relèvement de l'âge légal de la pension, mais songe à une meilleure adéquation entre travail et vie privée en fin de carrière, en tenant compte de la pénibilité physique de la profession. L'intervenant renvoie à cet égard au Plan Tandem, octroyant aux travailleurs plus âgés du secteur des soins aux personnes handicapées une prime compensatoire en cas de réduction du temps de travail. Une autre piste de réflexion est la fin du plafond salarial lors du calcul des pensions.

M. Gilkinet déplore que l'évaluation du bonus de pension n'ait pas lieu plus rapidement. La mesure est-elle suffisamment connue? Le bonus de pension ne coûte-t-il pas plus qu'il ne rapporte? La condition d'avoir 62 ans n'est-elle pas trop sévère? Le bonus de pension ne fait-il pas surtout le jeu des travailleurs qui ont un bon emploi peu éprouvant et qui avaient de toute façon déjà l'intention de travailler plus longtemps? Y a-t-il un effet positif sur les pensions les plus basses et pour les pensionnés bénéficiant de la garantie de revenus aux personnes âgées (GRAPA)? Pour l'intervenant, le bonus de pension doit de toute façon être abordé dans le cadre d'un débat plus vaste sur les pensions.

Mme Christiane Vienne (PS) soutient la présente proposition de loi. Il ressort cependant du Livre vert de la Conférence nationale des pensions que seuls 20 % des travailleurs sont au courant de l'existence du bonus de pension (p. 155). Pire encore, seuls 10 % déclarent que

De heer David Clarinval (MR) is blij dat ook de zelfstandigen, die bij dergelijke wetgeving vaak vergeten worden, van de tijdelijke verlenging van de pensioenbonus kunnen genieten. De spreker is voorts gewonnen om met een meer diepgaande hervorming van de pensioenbonus te wachten tot na de evaluatie in 2012. Op termijn moet misschien meer gekeken worden naar de loopbaan, eerder dan naar de leeftijd van de toekomstige gepensioneerden. De MR-fractie benadrukt daarnaast dat de toegelaten arbeid voor gepensioneerden dient te worden uitgebreid.

De heer Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!) is tevreden dat de commissie een debat wijdt aan de pensioenen. Hij herinnert aan de kostprijs die de komende jaren verbonden zal zijn aan de vergrijzing van de samenleving. Ecolo-Groen! steunt het wetsvoorstel, dat een specifiek probleem aanpakt maar betreurt dat er geen grondige pensioenhervorming wordt ingeluid. Op basis van de aanbevelingen van de Ombudsdienst Pensioenen en gezien er nog geen evaluatie van de maatregels is, lijkt het inderdaat aangewezen om de pensioenbonus te verlengen en voor een betere ruchtbaarheid onder de toekomstige gepensioneerden te zorgen.

In de toekomst zullen nog meer diepgaande hervormingen nodig zijn. De spreker is niet gewonnen voor een hogere wettelijke pensioenleeftijd, maar denkt aan een betere afstemming tussen werk en privéleven aan het einde van de loopbaan, rekening houdend met de fysieke belasting van het beroep. De spreker verwijst hierbij naar het Tandemplan, waarbij oudere werknemers in de sector van de gehandicaptenzorg een compenserende premie krijgen bij een arbeidsduurvermindering. Er kan ook gedacht worden aan het einde van het loonplafond bij de berekening van de pensioenen.

De heer Gilkinet betreurt dat de evaluatie van de pensioenbonus er niet sneller komt. Is de maatregel voldoende gekend? Kost de pensioenbonus niet meer dan hij opbrengt? Is de voorwaarde om al 62 jaar te zijn niet te streng? Speelt de pensioenbonus niet vooral in de kaart van deze werknemers die een goede, weinig belastende job hebben en toch al van plan waren om langer te werken? Is er een positief effect op de laagste pensioenen en voor gepensioneerden met een inkomensgarantie voor ouderen (IGO)? De pensioenbonus moet voor de spreker in ieder geval in een ruimer pensioendebat aan bod komen.

Mevrouw Christiane Vienne (PS) steunt dit wetsvoorstel. Het zogenaamde Groenboek van de Nationale Pensioenconferentie wijst echter uit dat slechts 20 % van de werknemers op de hoogte blijken te zijn van de pensioenbonus (blz. 155). Meer nog, slechts 10 %

le bonus a un effet sur leur décision d'arrêter ou non de travailler. Donc, d'une part, il y a trop peu d'informations et, d'autre part, on peut se demander si le montant du bonus est assez stimulant.

Des études doivent indiquer quelles catégories de travailleurs utilisent surtout le bonus. N'y a-t-il pas d'effets indésirables?

Mme Vienne souligne en outre les inégalités possibles qui pourraient résulter d'un assouplissement du travail autorisé des retraités. Une personne ayant eu une carrière complète d'ouvrier du bâtiment ne sera pas tentée d'encore beaucoup travailler après sa pension. Cela serait déjà difficile physiquement. Le législateur doit en tenir compte. Les métiers lourds ne doivent pas être oubliés dans le débat sur la fin de carrière.

M. Michel Daerden, ministre des Pensions et des Grandes villes, déclare qu'il serait préférable d'adopter la proposition de loi au plus vite, afin de rassurer les salariés et les indépendants concernés et d'éviter qu'ils ne prennent leur pension de manière anticipée. Cela fait partie de la philosophie du pacte de solidarité entre les générations de 2005, qui visait justement à augmenter le taux d'emploi chez les 55-64 ans.

Le ministre déclare que le Comité de gestion de l'Office national des pensions et le Comité général de gestion de l'Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants ont tous deux marqué unanimement leur accord sur cette proposition de loi.

Le ministre ne doute pas que le bonus de pension retiendra tout particulièrement l'attention dans le cadre de la réforme des pensions.

III.— DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Articles 1er à 3

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Ils sont successivement adoptés à l'unanimité.

L'article 2 devient l'article 3 du texte adopté.

L'article 3 devient l'article 4 du texte adopté.

verklaart dat de bonus een effect heeft op hun beslissing om al dan niet te stoppen met werken. Er blijkt dus enerzijds te weinig informatie te bestaan en anderzijds kan de vraag gesteld worden of het bedrag van de bonus wel voldoende stimulerend werkt.

Onderzoek moet uitwijzen welke categorieën werknemers vooral gebruik maken van de bonus. Spelen er geen onbedoelde effecten mee?

Mevrouw Vienne wijst bovendien op de mogelijke ongelijkheden die kunnen volgen uit een versoepeling van de toegelaten arbeid voor gepensioneerden. Iemand met een volledige loopbaan als bouwvakker zal na zijn pensionering niet geneigd zijn nog veel te werken. Fysiek zou dat al moeilijk zijn. De wetgever moet daar rekening mee houden. Zware beroepen mogen niet vergeten worden in het debat over het einde van de loopbanen.

De heer Michel Daerden, minister van Pensioenen en Grote Steden, zegt dat het wetsvoorstel best zo snel mogelijk wordt aangenomen, om de betrokken werknemers en zelfstandigen gerust te stellen en zo te vermijden dat ze vroegtijdig op pensioen zouden gaan. Dit maakt deel uit van de filosofie van het generatiepact van 2005, dat net wou dat de werkgelegenheidsgraad bij de 55-64-jarigen verhoogde.

De minister verklaart dat het beheerscomité van de Rijksdienst voor Pensioenen en het algemeen beheerscomité van het Rijksinstituut voor de Sociale Zekerheid der Zelfstandigen allebei unaniem akkoord zijn gegaan met dit wetsvoorstel.

De minister twijfelt er niet aan dat de pensioenbonus bijzondere aandacht zal krijgen in het kader van de hervorming van de pensioenen.

III. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Artikels 1 tot en met 3

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Ze worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Artikel 2 wordt artikel 3 van de aangenomen tekst.

Artikel 3 wordt artikel 4 van de aangenomen tekst.

Art. 4

Mme Karolien Grosemans (N-VA) et consorts présentent un amendement n° 6 (DOC 53 1411/002).

Mme Grosemans déclare que trop peu de futurs pensionnés connaissent l'existence du bonus de pension. Elle souligne la différence entre l'estimation de la future pension à 55 ans et l'aperçu de la carrière qui est présenté par l'Office national des pensions. La mention de l'existence du bonus peut suffire pour les personnes âgées de 55 ans, alors qu'il faut fournir des informations plus détaillées aux sexagénaires.

Mme Sonja Becq (CD&V) souscrit à l'idée d'accroître la notoriété du bonus de pension. L'arrêté royal du 12 juin 2006 portant exécution du Titre III, chapitre II de la loi du 23 décembre 2005 relative au pacte entre générations prévoit déjà une estimation des droits de pension constitués par les institutions qui gèrent le régime de pension légale. Cette estimation est réalisée d'office lorsqu'une personne atteint l'âge de 55 ans. Modifier cet âge pour le faire passer à 60 ans, par exemple, est un débat qui n'a pas sa place ici. *Mme Becq* estime par ailleurs que 60 ans, c'est trop tard, compte tenu de l'âge de la pension moyen réel en Belgique.

L'amendement n° 6 est rejeté par 9 voix contre 4 et une abstention.

L'article 4 est ensuite adopté à l'unanimité et devient l'article 2 du texte adopté.

Art. 5

Cet article ne donne lieu à aucune observation. L'article est adopté à l'unanimité.

Art. 5/1 à 5/5 (nouveaux)

MM. Wouter De Vriendt et Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!) présentent les amendements n°s 1 à 5 (DOC 53 1411/002) qui insèrent respectivement les nouveaux articles 5/1 à 5/5.

M. De Vriendt explique que les amendements nos 1 à 5 étendent le bonus de pension. L'âge minimal des travailleurs salariés et des travailleurs indépendants pour avoir droit à un bonus, serait ramené de 62 à 60 ans. En outre, les amendements prévoient une augmentation progressive du bonus à mesure que le salarié ou l'indépendant continue à travailler plus longtemps après 60 ans.

Art. 4

Mevrouw Karolien Grosemans (N-VA) c.s. dient amendement nr. 6 in (DOC 53 1411/002).

Mevrouw Grosemans verklaart dat te weinig toekomstige gepensioneerden op de hoogte zijn van de pensioenbonus. Ze wijst op het verschil tussen de raming van het toekomstige pensioen op 55 jaar en het overzicht van de loopbaan dat wordt aangeboden door de Rijksdienst voor Pensioenen. Op 55 jaar kan een vermelding van het bestaan van de bonus volstaan, terwijl er voor de 60-jarigen een meer gedetailleerde informatie moet versterkt worden.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) gaat akkoord met een grotere ruchtbaarheid voor de pensioenbonus. Het koninklijk besluit van 12 juni 2006 tot uitvoering van Titel III, hoofdstuk II van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact voorziet al in een raming van de opgebouwde pensioenrechten door de instellingen die wettelijke pensioenregeling beheren. Dat gebeurt van ambtswege wanneer iemand 55 jaar wordt. Die leeftijd veranderen, naar bijvoorbeeld 60 jaar, is een debat dat hier niet op zijn plaats is. *Mevrouw Becq* vindt 60 jaar trouwens te laat, gezien de gemiddelde reële pensioenleeftijd in België.

Het amendement nr. 6 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen en een onthouding.

Artikel 4 wordt vervolgens eenparig aangenomen en wordt artikel 2 van de aangenomen tekst.

Art. 5

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt. Het artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 5/1 tot 5/5 (nieuw)

De heren Wouter De Vriendt en Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!) dienen de amendementen 1 tot en met 5 in (DOC 53 1411/002) die respectievelijk de nieuwe artikelen 5/1 tot en met 5/5 invoegen.

De heer De Vriendt verklaart dat de amendementen 1 tot en met 5 de pensioenbonus uitbreiden. In plaats van 62 jaar, zou de minimale leeftijd voor werknemers en zelfstandigen om recht te hebben op een bonus op 60 jaar gebracht worden. Bovendien voorzien de amendementen erin dat de bonus progressief stijgt naarmate de werknemer of zelfstandige langer aan de slag blijft na zijn zestigste.

Mme Sonja Becq (CD&V) s'oppose aux amendements n°s 1 à 5. Elle estime qu'il n'est pas logique de réformer actuellement ce bonus, alors que l'absence d'évaluation de la mesure a plusieurs fois été évoquée lors de la discussion générale.

M. Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!) fait toutefois observer que la différence entre l'âge légal de la pension et l'âge réel moyen de la pension augmente encore. M. Gilkinet pense que les amendements répondent également aux souhaits des futurs pensionnés. En outre, il existe déjà des études universitaires sur l'utilisation du bonus, comme celle réalisée par exemple par Gijs Dekkers de la *Katholieke Universiteit Leuven*¹. L'effet d'un bonus dont le montant n'augmente pas décroît. On peut y remédier en faisant augmenter les montants à mesure que le futur pensionné prend de l'âge.

M. Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen!) ajoute que la prolongation du bonus de pension intervient également avant une évaluation de la mesure. En outre, on sait dès à présent que l'âge réel de la retraite est d'environ 59 ans. Rien n'empêche d'apporter une amélioration à l'occasion de la prolongation temporaire du bonus de pension.

Mme Karolien Grosemans (N-VA) et consorts présentent l'amendement n° 7 (DOC 53 1411/002), qui insère un nouvel article 5/1. Elle renvoie à cet égard à la justification de l'amendement n° 6.

Les amendements nos 1 à 5 sont successivement rejetés par 13 voix contre une.

L'amendement n° 7 est rejeté par 9 voix contre 4 et une abstention.

*
* *

L'ensemble de la proposition de loi, en ce compris les corrections d'ordre légistique, est adopté à l'unanimité.

La rapporteuse,

Julie
FERNANDEZ FERNANDEZ

Le président,

Yvan
MAYEUR

¹ Gijs Dekkers, *De pensioenbonus in de werknemersregeling: simulatie met het model MEP*. Bureau fédéral du Plan, *Working Paper* 11-06. <http://www.plan.be/admin/uploaded/200612071502530.wp0611nl.pdf>

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) kant zich tegen de amendementen 1 tot en met 5. Ze acht het niet logisch om de bonus op dit ogenblik te hervormen, terwijl in de algemene bespreking meermaals werd gewezen op het ontbreken van een evaluatie van de maatregel.

De heer Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!) merkt echter op dat het verschil tussen de wettelijke en de gemiddelde reële pensioenleeftijd nog toeneemt. De heer Gilkinet denkt dat de amendementen ook tegemoet komen aan de wensen van de toekomstige gepensioneerden. Er bestaan bovendien al academische studies over het gebruik van de bonus, door bijvoorbeeld Gijs Dekkers van de Katholieke Universiteit Leuven¹. Het effect van een bonus waarvan het bedrag niet toeneemt, neemt af. Dat kan verholpen worden door de bedragen te laten stijgen naarmate de toekomstige gepensioneerde ouder wordt.

De heer Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen!) vult aan dat de verlenging van de pensioenbonus evenmin wacht op een evaluatie van de maatregel. Bovendien is inderdaad nu al geweten dat de reële pensioenleeftijd ongeveer 59 jaar is. Niets belet om bij een tijdelijke verlenging van de bonus een verbetering aan te brengen.

Mevrouw Karolien Grosemans (N-VA) c.s. dient amendement nr. 7 in (DOC 53 1411/002) dat een nieuw artikel 5/1 invoegt. Ze verwijst hierbij naar de verantwoording bij amendement nr. 6.

De amendementen nr. 1 tot en 5 worden achtereenvolgens verworpen met 13 tegen één stem.

Het amendement nr. 7 wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen en een onthouding.

*
* *

Het geheel van het wetsvoorstel, met inbegrip van de wetgevingstechnische verbeteringen, wordt eenparig aangenomen.

De rapporteur,

Julie
FERNANDEZ FERNANDEZ

De voorzitter,

Yvan
MAYEUR

¹ Gijs Dekkers, *De pensioenbonus in de werknemersregeling: simulatie met het model MEP*. Federaal Planbureau, *Working Paper* 11-06. <http://www.plan.be/admin/uploaded/200612071502530.wp0611nl.pdf>